

ชื่อเรื่อง	กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตปฏิรูปที่ดิน นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองเชียงราย
ชื่อผู้เขียน	นางรัชฎา ปวงคำ
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคม อย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดินนิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอเมืองเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบบริบทของชุมชนและครอบครัวด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตในนิคมฯ และเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของเกษตรกรในนิคมฯ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรในชุมชน และเกษตรกรในระดับครอบครัว 10 ราย เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และผู้วิจัยเป็นผู้ช่วยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอน โดยรวบรวมข้อมูลพร้อมกับการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตนเอง และการเรียนรู้จากภายนอก

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรในชุมชนมีรายได้จากการปลูกข้าวโพด ข้าว เลี้ยงโค และมีรายได้นอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ รับจ้าง และค้าขาย สภาพพื้นที่ในชุมชนเป็นที่ดอนและที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการทำนามากกว่าปลูกพืชไร่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายสูงในการสูบน้ำใช้ในภาคเกษตร รูปแบบการผลิตเป็นการผลิตแบบผสมผสานปลูกพืชหลายชนิดและทำกิจกรรมตามความรู้ความถนัดของแต่ละคน โดยความรู้เหล่านั้นเกิดจากการเรียนรู้และการสังสมประสบการณ์ที่ไม่เหมือนกันของเกษตรกรแต่ละคนที่เข้ามาปรับตัวอยู่ร่วมกัน มีผู้นำหมู่บ้าน มีการร่วมกันออกกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในนิคมฯ และคงไว้วัฒนธรรมล้านนา มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกษตรกรในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงมีการปรับตัวและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในระดับหนึ่งเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ตามความรู้ที่ได้รับจากบรรพบุรุษ สถาบันการศึกษา และได้รับความรู้จากการอบรมและฝึกปฏิบัติจาก ส.ป.ก.และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานเหล่านี้เป็นผู้วางแผนให้ ทำให้เกษตรกรนำความรู้ไปปรับใช้ไม่สอดคล้อง

กับสภาพพื้นที่และศักยภาพของตนเอง เนื่องจากความรู้เหล่านี้ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความต้องการของเกษตรกรในชุมชนนิคมฯ

การพัฒนาการเรียนรู้ของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรเป็นผู้ริเริ่มผู้สร้าง และบทบาทของเจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. เป็นเพียงผู้เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ของเกษตรกรในนิคมฯ พบว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมภายใต้เงื่อนไขสำคัญทางเศรษฐกิจพอเพียง 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม โดยเงื่อนไขความรู้ เป็นสถานะที่ทำให้คนในชุมชนเกิดการหยุดคิด สะท้อนกลับ ทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบัน ชุมชนตระหนักรู้ถึงความจริงของปัญหาที่เกิดขึ้น ไตร่ตรองวิเคราะห์สาเหตุ ตระหนักรู้ถึงความผิด ความสามารถของตน และแสวงหาความรู้จากภายนอก แล้วแปรไปสู่การปฏิบัติ ปรับปรุง แก้ไขนำไปสู่การปฏิบัติอีกปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน และสภาพปัญหาที่เป็นจริง เมื่อเกษตรกรมีการเรียนรู้ ได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมออกแบบอนาคตร่วมกัน ทำให้เกษตรกรร่วมสานฝันด้วยกัน เป็นผู้ร่วมชะตากรรมร่วมกัน และมีเป้าหมายร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีความซื่อสัตย์ เสียสละ และแบ่งปัน ลดปัญหาการขัดแย้ง ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและเรียนรู้อยู่ร่วมกันได้ สิ่งเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่สามารถสร้างได้ ทำให้ชุมชนสามารถอยู่อย่างพึ่งตนเอง อยู่อย่างพอเพียง อยู่อย่างเอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างสำนึกชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหารอบครัวและชุมชน และสามารถนำไปสู่การวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

Title	Learning Process for the Development of Sufficiency Economy in the Land Reform Estate, Muang District, Chiangrai Province
Author	Mrs. Ratchada Puangkham
Degree of	Master of Science in Geosocial Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewthip

ABSTRACT

The objectives of this participatory action study were to: 1) find out the community context and socio-economic characteristics of farmers living in the land reform estate, Muang district, Chiangrai province and 2) develop this participatory learning process of the farmers in the land reform estate. Participants in the study consisted of 10 people as the learning center. Informal interview, participatory observation, non-participatory observation, focus group discussions, self-learning exchange venue and external learning were used for data collection.

Findings showed that the informants earned incomes from maize growing, cattle rearing, and incomes from non-agricultural sector. The topographic area there was low land suitable for rice growing and crop planting. However, there was inadequate water for farming which caused high costs of production. The agricultural production there was in the form of mixed farming. The farmers there grew many kinds of crops based on their specific skills. Their knowledge was accumulated from years to years. The informants formed their group for occupational purposes and savings. The informants had adapted themselves and had mutually learning appropriately facilitated by concerned training agencies. However, it was not successful because the obtained knowledge was not on the basis of needs of the farmers.

Based on learning development of the farmers, it was found that it is the participatory learning facilitated by the staff of the Land Reform Office. However, there were two conditions: knowledge and virtue. The farmer placed the importance on an awareness of community problems and how to solve the problems by analytical thinking and community

(6)

participation in planning and problem solving. This made the community be self-reliant leading to sustainable problem solving sustainability. This was because people in the community are honest, helpful, and eager to mutually solve problems occurred in their community.

